

اولین گزارش از سه گونه زنبور پارازیتوئید پروانه برگخوار نارون *Bucculatrix ulmella* Z. در ایران

اولین گزارش از سه گونه زنبور پارازیتوئید پروانه برگخوار نارون *Bucculatrix ulmella* Z. (Lep.: Bucculatricidae) در ایران: دکتر ولی اله بنی عامری* و مهندس علی محمدی پور. بخش تحقیقات حشره شناسی کشاورزی، مؤسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور، صندوق پستی ۱۴۵۴، تهران ۱۹۳۹۵، ایران. baniameri@yahoo.com*

پروانه برگخوار نارون *Bucculatrix ulmella* Zeller از خانواده Bucculatricidae برای اولین بار توسط Abaii (1997) گزارش شد (Abaii, M. 1997. Appli. Ent. Phytopath. Vol. 64, p. 25). این حشره زمستان را به صورت شفیره داخل پیله سفید رنگ داخل شیارها و شکافهای تنه و برگهای ریخته شده پای درختان سپری می کند. اواخر فروردین ماه حشره کامل از شفیره خارج شده و به فعالیت می پردازد.

جمعیت این آفت در سالهای اخیر در شهر تهران به خصوص در مناطق جنوب شهر در حال گسترش می باشد. مشاهدات نگارندگان از مناطق ۱، ۴، ۹، ۱۲، ۱۵، ۲۰ و ۲۲ شهرداری حاکی از خسارت شدید این آفت در روی برگها به تعداد زیاد در تاج درختان و همچنین حالت توری شدن برگها در تمام قسمت های درخت است، بطوری که درخت منظره بدی پیدا می کند. این وضعیت نگران کننده، کارشناسان و مدیران حفظ نباتات شهری را در آستانه استفاده از سموم حشره کش علیه این آفت قرار داده است.

طی بررسی های به عمل آمده در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ روی درختان نارون مناطق مختلف شهر تهران نمونه هایی از لارو و شفیره پارازیته شده آفت مشاهده شد. برای مشخص کردن دشمنان طبیعی آفت به طور هفتگی از برگهای درختان نارون در ماههای خرداد تا شهریور نمونه برداری انجام گرفت. دو روش تشریح مراحل مختلف رشدی لارو و شفیره و پرورش و نگهداری مراحل مختلف رشدی آفت تا خروج حشرات کامل زنبورهای پارازیتوئید مورد استفاده قرار گرفت. بعد از خارج شدن حشرات کامل زنبور، سه گونه تفکیک گردیده و برای شناسایی به کشور فرانسه ارسال شد. زنبورها توسط آقای دکتر لطفعلی زاده و همکاران ایشان به شرح ذیل مورد شناسایی قرار گرفت:

۱- زنبور پارازیتوئید خارجی لارو برگخوار نارون (*Pediobius saulius* (Hym.: Eulophidae)

(Walker, 1839).

۲- زنبور پارازیتوئید داخلی لارو برگخوار نارون (*Ooencyrtus cinctus* (Hym.: Encyrtidae)

(Prinsloo, 1987).

۳- زنبور پارازیتوئید خارجی لارو برگخوار نارون (*Cirrospilus pictus* (Hym.: Eulophidae)

(Nees, 1834).

تاریخ جمع‌آوری نمونه‌ها ۸۵/۳/۱۶ تا ۸۵/۶/۳۰، محل جمع‌آوری مناطق مختلف تهران (پارک آزادی، پارک اشراق، پارک شهر و محل مؤسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور) و جمع‌آوری کنندگان: ولی اله بنی عامری و علی محمدی پور.

زنبور پارازیتوئید شماره ۲ مراحل مختلف لاروی آفت را مورد حمله قرار می‌دهد. به طوری که حشره کامل زنبور در مرحله لاروی و نیز شفیره آفت مشاهده شد. نمونه‌های شناسائی شده مورد تأیید بخش تحقیقات رده‌بندی حشرات قرار گرفت و طبق نظر آقای دکتر ابراهیمی هر سه گونه زنبورهای پارازیتوئید پروانه برگخوار نارون برای اولین بار از روی این آفت گزارش می‌شود و دو گونه *O. cinctus* و *C. pictus* برای اولین بار از ایران گزارش می‌شوند. نمونه‌هایی از زنبورهای پارازیتوئید در موزه حشرات بخش تحقیقات رده‌بندی حشرات هایک میرزایانس مؤسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور نگهداری می‌شود. لازم به ذکر است گونه *Pediobius saulius* توسط ابراهیمی و Yefremova از روی میزبان دیگری گزارش شده است.